

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

Wonderlijke zaligspreking

(Lukas 14 : 15)

Wondere zaligspreking!

Zalig die brood eten in Gods Koninkrijk. Wel heel anders dan zalig die treuren, en zalig die vervolgd worden en zalig de armen van geest...

Het gaat over brood eten en over alles wat daaraan vast zit en daarmee samenhangt: werken voor je brood en wat er groeit om ons eten te verschaffen en de manier waarop we brood nuttigen en delen met anderen; en dat heeft allemaal te maken met de dankdag of het dankuur voor gewas en arbeid.

We moeten in ieder geval niet direkt denken aan brood eten aan de Avondmaalstafel. Niet dat het er niets mee te maken heeft, want waar heeft de Tafel des Heren niet mee te maken. Maar het verhaal van Lukas wijst toch in eerster instantie een andere kant uit. De man die de zaligspreking uitspreekt is een disgenoot, men zit dus met elkaar aan tafel, men heeft heel gewoon samen „een etentje”. En Jezus is te gast bij dit sabbatmaal ten huize van een voorname farizeeër. En het „brood eten” uit de zaligspreking is al in het begin van het verhaal genoemd. Brood eten en dat op sabbat heeft voor de gelovige Israëliet alles te maken met gewas en arbeid. Het resultaat daarvan staat daar op tafel, in zijn meest sprekende vorm: niet geld, maar brood.

Een mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij geld alleen ga je helemaal dood! Brood is het resultaat van wat God liet groeien, je kunt er een maaltijd van maken en gezamenlijk van genieten. En dan op sabbat, dag van rust, die God ons gunt en geeft. Dag van relativering van onze arbeid, want alles staat of valt Goddank niet met óns zwoegen en slaven, ons verdienen en presteren. Israël gedacht op de sabbat de bevrijding van het slavenwerk van de Farao. En wij mogen de zóndag vieren als dag van bevrijding van de Mammondienst. Wij hebben een Heer voor wie wij het niet moeten verdienen, maar die wij mogen dienen, nadat Hij het voor ons volbracht heeft.

Zo is Jezus dan gezeten aan dat sabbatmaal en daar speelt zich dan van alles af. Het was toen met de sabbatviering al niet veel beter dan met onze zóndagviering: het verloopt allemaal altijd niet zo mooi als het lijkt. En Jezus prikt door de mooie schijn heen!

Eerst is daar die waterzuchtige man, die plotseling opduikt, misschien wel afgesproken werk. Om Jezus te testen: wat zal hij met die zieke man doen... op sabbat? Hij

kijkt hen aan en dwars door hen heen als Hij zegt: wat zouden jullie vandaag doen als je zoon in een put zou vallen? Zou je hem er niet uittrekken, sabbat of geen sabbat? Ja zelfs een os zou je vandaag nog niet in de put laten liggen, want een trekos is een stuk arbeidskracht in je bedrijf, dat je niet missen kunt.

Zou dan de hemelse Vader één van zijn kinderen in de put van zijn ellende laten zitten, omdat het sabbat is? Ook voor God gaat het om een stuk arbeidskracht, in zijn Koninkrijk. De sabbat is er voor de mens en de mens niet voor de sabbat, maar voor de Heer van de sabbat. God geeft ons juist de sabbat om al wat hulpbehoevend is weer op de been te helpen en kracht te geven.

Na dit incident komt het volgende:

Jezus heeft zijn ogen niet in de zak. Hij zag wel hoe de gasten gesteld zijn op de mooiste plaatsen. Iedereen wil graag eerste rang zitten, vooral bij een gastmaal, waar het niets kost. De gastheer moet bij de schikking angstvallig rekening houden met de maatschappelijke status van zijn gasten. En iemands waarde wordt maar al te vaak afgemeten aan zijn bezit, vermogen, inkomen, militaire rang of ambtelijke status.

Er zal wel een benauwende stilte gevallen zijn toen Jezus dat zo hard aanpakte: „Wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, maar wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden”. De Umwertung aller Werten! Waar leven we eigenlijk voor en waar werken we voor? Voor de eerste-rangsplaatsen van de samenleving? Jezus kijkt er dwars doorheen.

De sfeer is langzamerhand wel om te snijden in het huis van de farizeeër, als Jezus ijskoud nog verder gaat en niet alleen de gasten kritiseert vanwege hun gedrang om de beste plaatsen, maar ook het invitatiebeleid van de gastheer! Wie doet nu zoiets?

Als Jezus zo eens rondkijkt, merkt Hij al gauw, dat alle gasten uit dezelfde maatschappelijke hoek komen. Ze mogen dan onder elkaar nog genoeg verschil van rang en stand hebben: arme en eenvoudige mensen zijn er helemaal niet bij!

Een steen in een deftige vijver — zo valt in die kring het voorstel van Jezus om nu voortaan eens te noden die niets terug kunnen doen: bedelaars, lammen, blinden, en waarom was die waterzuchtige man niet als gast genood? Elke gast hier betaalt eigenlijk zijn eigen maaltijd, want er wordt wat van je terug verwacht en liefst nog meer dan je kreeg, want dit invitatiebeleid leidt tot tegen elkaar opbieden en elkaar overtroeven. En om de schijn op te houden moet je er soms krom voor liggen!

En dan spreekt Jezus midden in die gespannen sfeer, van gespannen economische en sociale verhoudingen een ontspannend zaligspreking uit: zalig als ge mensen nodigt om brood met u te eten, die niets terug kunnen doen. Zalig wie vanuit dit standpunt aan ontwikkelingshulp doet, en niet

een spirinkje uitwerpt om een kabeljauw te vangen.

O zeker, dan zal wel een keer het uur slaan van terugbetaling, maar... bij de opstanding der rechtvaardigen. Dan worden de rollen omgekeerd: van gevers worden we ontvangers en van gastheren worden we gasten. Zo leert de Heer ons vrienden te maken uit de onrechtvaardige Mammon, die nu nog niets terug kunnen doen, maar eenmaal ons zullen verwelkomen in het Koninkrijk der hemelen!

En nu begrijpen we langzamerhand wel, hoe die gast aan de tafel op zo'n wonder-

lijke zaligspreking kwam: zalig wie brood eten zal in het Koninkrijk Gods. Als weerklank op de zaligspreking van Jezus zelf.

Wie zijn tijd kent en de mensen en vooral zichzelf zal het onderwijs van Jezus bij dat sabbatsmaal bepaald niet overbodig vinden!

Brood eten willen we allemaal wel en liefst nog wel wat meer ook, — maar hoe en waar? In het Koninkrijk van God? Het antwoord op het hoe en waar en waarvoor wij werken en brood eten is beslissend op de Dag van de opstanding der rechtvaardigen!

H. de Jong / Amsterdam

De Bijbel in het feminisme en andere bevrijdingsbewegingen

(1)

De eerstkomende weken wil ik iets zeggen over het Schriftgebruik zoals we dat tegenkomen in de kringen van de kritische gemeenten en basisgroepen, waarbinnen ook het feminisme en andere bevrijdingsbewegingen hun plaats vinden, (voorzover zij tenminste een bijbelse inspiratie zoeken). Daartoe begin ik met het publiceren van een woord dat ik onlangs in een leerdienst van onze Amsterdamse gemeente gesproken heb. Het is verspreid over twee nummers van ons blad. Daarna wil ik iets vertellen over het afscheidscollege van drs F. H. Breukelman. Om dan tenslotte het geheel wat breder en algemener te laten uitlopen.

Deze zomer bezocht ik in het bijbels museum op de Herengracht een tentoonstelling over Feminisme en theologie, onder de titel: De moed om te zien. (De tentoonstelling is zojuist, op 1 november, gesloten).

Vóór de vakantie had ik een boek over dit onderwerp gelezen van mevrouw Halkes, getiteld: Met Mirjam is het begonnen, en de ondertitel: opstandige vrouwen op zoek naar hun geloof.

Feminisme en theologie, het is een tijd-verschijnsel.

Zwarten stellen een zwarte theologie op. De materialistische exegete zoekt het evangelie der armen uit de Schrift te pellen en vrouwen vragen zich af of er na aftrek van al het mannige nog een bijbel voor de vrouw overblijft, of liever: voor de mens, mannelijk of vrouwelijk. En ook vragen zij zich af of er in de bijbel aanzetten te vinden zijn voor de vrouwenbeweging.

Met Mirjam is het begonnen, las ik dus op de tentoonstelling en in dat boek. En ik dacht: zou men hiermee werkelijk doelen op Numeri 12, waar we Mirjam, samen met Aäron, in opstand zien komen tegen Mozes?

Zou dat werkelijk gezien worden als een begin van de vrouwenbeweging?

En ja hoor, in het geleide-boekje las ik:

„Wij hebben gelezen en geleerd, dat Mozes de grote leider van het volk Israël was.

In feministische bewegingen zie je sporen, die er wel stonden, maar die je voorheen gewoon niet zag. Mirjam en Aäron zeggen beide op een gegeven moment: Heeft Hij, de Here, werkelijk alleen door Mozes gesproken? Heeft Hij niet ook door ons gesproken?

Met deze woorden bewezen Mirjam en Aäron de gelijke van Mozes te zijn in het ontvangen en vertolken van de goddelijke openbaring.

Het voert te ver om dit hier uit te werken. Maar wel wordt in de vertelling verder Mirjam veel harder afgewezen dan Aäron.

Feministische theologen ontdekken sporen van de verloren gegane ge-

schiedenis van vrouwenfiguren in het Oude Testament.”

Tot zover dit citaat. Dit was voor mij genoeg om de geschiedenis van Numeri 12 dan in de gemeente maar eens op tafel te leggen, om te waarschuwen tegen onzin die daarmee uitgehaald kan worden.

De onzin, om eerst een vijandige tegenstelling tussen mannen en vrouwen in de Schrift in te lezen en die vervolgens te gaan bestrijden en te zeggen, dat de bijbel uit de greep van de mannigheid moet worden verlost. Van de mannigheid die men er eerst zelf ingelegd heeft.

Ik wil dus aanwijzen hoe onbruikbaar Numeri 12 voor het feminisme is, en natuurlijk ook, waarom het dan wel in de bijbel staat.

(1) In de eerste plaats dan iets over de aanleiding van de opstand van Mirjam en Aäron tegen Mozes. „Mirjam nu en Aäron spraken Mozes aan naar aanleiding van de ethiopische (of sudanese) vrouw die hij genomen had, want hij had een ethiopische (of sudanese) vrouw genomen (dit is gehuwd)” Num. 12:1. Deze aanleiding is al een zware pil voor het feminisme. Dat voelt zich namelijk als bevrijdingsbeweging parallel aan de zwarte bevrijdingsbeweging.

Nu wordt hier een zwarte vrouw verheven tot de hoge rang van vrouw, echtgenote, van Mozes en degene, die daartegen het eerst protest laat horen is Mirjam. „Met Mirjam is het begonnen”. Wat is er nu eigenlijk met Mirjam begonnen? Zwarten waren ook in die tijd, als ze met niet-zwarten in aanraking kwamen, meest slaven. En nu neemt Mozes een zwarte vrouw. Ja, nou wordt-ie mooi!, zegt Mirjam. Ik zeker, met je broer Aäron, onder die zwarte staan! Mooi niet, Mozes! En dat werd aanleiding om heel Mozes' positie ter discussie te stellen: Wat verbeeld je je eigenlijk, Mozes. Heeft de Here soms uitsluitend door jou gesproken? Heeft de Here ook niet door ons gesproken? (Wat waar was, want Mirjam was een profetes en Aäron had ook Godsspraken gehad.)

(2) Een ander punt dat deze geschiedenis voor het feminisme onbruikbaar maakt, is het feit dat Mirjam haar protest samen met Aäron doet. Daardoor heb je hier geen tegenstelling tussen de man Mozes en de vrouw Mirjam. Er loopt ook een tegenstelling doorheen van de man Mozes en de man Aäron.

Daarom is het geen uitleg, maar tekstverbuiging om hier voer voor feministen te zoeken.

(3) Dit brengt me meteen op nog een bijzonderheid, die al weer een spaak in het wiel steekt van de feministen. De man die hier medestander van Mirjam is, is een priester.

Stel je voor: een priester in de geleiden van de vrouwenbeweging!

U moet namelijk weten dat het feminisme het erg gemunt heeft op priesters. Dat komt zo. Het feminisme komt hoofdzakelijk uit roomse kringen voort. En bij priesters denkt het aan de mannige roomse kerk, denkt het aan de bemoeial in vroeger dagen, die in de gezinnen de vrouw kwam voorhouden dat er weer een kind moest komen.

Dat oude zeer zorgt ervoor dat feministen het bloed van priesters wel kunnen drinken.

En dan hier uitgerekend de hogepriester Aäron die samen met Mirjam tegen de man Mozes in opstand komt.

Het zou het feminisme veel beter uitkomen als Mozes samen met Mirjam zich tegen Aäron zou verzetten.

Maar Aäron samen met Mirjam in een optocht voor de vrouwenrechten, dat is gewoon om te gieren en te brullen.

(4) Een volgend punt is dat, inderdaad, zoals door de feministen gezegd wordt, Mirjam in deze geschiedenis het hardst wordt aangepakt.

Zij wordt voor straf melaats, al krijgt zij daarna genezing, als teken van vergeving.

Het is waar, wat we zoëven in dat tentoonstelling-boekje lezen: Mirjam wordt veel harder afgewezen dan Aäron. Maar dat is niet omdat ze vrouw is, maar omdat het initiatief van deze revolte tegen Mozes van haar uitging. „Mirjam nu en Aäron...” zo begint dit hoofdstuk veelzeggend.

Die volgorde is niet willekeurig. Mirjam begon. En waarom begon ze? Was Mozes zo mannig tegen haar? Nee, Mirjam wond zich op over de positie van die zwarte aan de zijde van Mozes. Vrouwenjalousie, van vrouw tegen vrouw, dat was het begin. En dat groeide uit tot verzet tegen Mozes' plaats als bemiddelaar van de Goddelijke openbaring.

De tekst heeft werkelijk niets te maken met de onderdrukte positie van de vrouw, waar Mirjam dan als eerste tegen in verzet komt.

Dat wordt er met de haren bijgesleept en in de tekst ingelezen en vervolgens wordt gezegd: kijk nu toch eens hoe mannig het hier toegaat.

Zo worden teksten verdraaid.

(wordt vervolgd)

IN DIT NUMMER

- 229 Ds C. P. Plooy, Wonderlijke zaligsprekingen
- 230 Drs H. de Jong, De Bijbel in het feminisme en andere bevrijdingsbewegingen (1)
- 231 H. Strating, Het kenmerk van de christelijke politieke partijen (1)
- 232 A. P. de Boer en prof. dr ir. E. Schuurman, Gereformeerde Oecumenische Synode (2)
- 233 M. de Jonge, Van de rechtvaardigen (3)
- 233 B. van Velsen, Het Raam (4)
- 234 P. C. van Wijk, Terloops...

H. Strating / Utrecht

Het kenmerk van de christelijke politieke partijen (1)

Een keuzeprobleem

De christelijke politiek is de afgelopen maanden weer verscheidene malen onderwerp geweest van artikelen in Opbouw. Zonder een — directe — relatie met elkaar schreven achtereenvolgens drs. De Jong en mr. Meulink gedachten over respectievelijk christelijke politiek in het algemeen en de verschillende stromingen die zich aftekenen binnen het C.D.A. Juist nu vragen rond christelijke politiek in verband met de totstandkoming van het C.D.A. — en het daarmee verdwijnen van o.a. de A.R.P. — zo actueel zijn, zullen genoemde artikelen voor een aantal lezers op een dankbaar moment verschenen zijn. Tot deze categorie lezers — tot welke ik mijzelf ook reken — behoren zeker die lezers die tot voor kort lid waren van de A.R.P. en die thans staan voor de keuze over te gaan naar het C.D.A. of ... Een keuze die in veler ogen zo eenvoudig zal lijken, maar die voor degenen die hem moeten maken zeker niet gemakkelijk is. Zonder sentiment rond een verdwijnende A.R.P. — hoewel dit voor de ouderen een belangrijk moment zal zijn — gaat het hier immers om een keuze van een partij waar binnen je als christen politiek bezig kunt zijn. Kan die partij het C.D.A. zijn of moet die partij één van die partijen zijn waartoe je je tot op heden beslist niet aangetrokken voelde? Of moet je — m.i. als laatste mogelijkheid — meewerken aan de oprichting van een nieuwe partij? Hoewel beide genoemde artikelen — het één wat directer dan het andere — inspelen op deze en aanverwante vragen geven beide artikelen tezamen helaas geen volledig bevredigende antwoorden. Laat ik voorop stellen dat het mij honderd procent duidelijk is dat de genoemde artikelen in het geheel niet de bedoeling hadden om antwoord te geven op 'mijn' vragen. Maar toch. Juist op het moment dat de A.R.P. wordt opgeheven en de keuze C.D.A. of ... zo actueel is schrijft drs. De Jong over het kenmerk van christelijke politiek en publiceert mr. Meulink zijn gedachten over het C.D.A. Ik meen in alle oprechtheid dat de geïnteresseerde Opbouw-lezer dan — hoewel het niet het doel van de artikelen is — 'stilletjes' zal hopen hierin toch een dosis stof te vinden die hem of haar behulpzaam kan zijn bij de — eventueel — te maken keuze. Juist omdat deze 'stille hoop' weliswaar niet geheel maar toch voor een deel vervuld is, lijkt het mij nuttig om in het licht van het door mij gestelde keuzeprobleem enkele conclusies m.b.t. beide artikelen op een rij te zetten. Ook ik heb hierbij overigens niet de bedoeling pasklare antwoorden te geven. Wat ik beoog is slechts het maken van de gestelde keuze — alsook het beantwoorden van vele andere vragen rond christelijke politiek — te vergemakkelijken o.m. met behulp van enkele conclusies m.b.t. de gepubliceerde artikelen.

Algemene politieke waarden

Laat ik — om niet te zeer op één probleem gericht bezig te zijn — het gestelde keuzeprobleem iets veralgemeniseren. Waaraan moet een partij voldoen om binnen die partij als christen politiek bezig te kunnen zijn? Drs. De Jong merkt op dat een christen die zich in de politiek begeeft zich moet terugtrekken op die waarden die ook buiten het geloof om door zijn medeburgers beaamd kunnen worden. Deze waarden vormen dan a.h.w. de gemeenschappelijke deler waarover politieke partijen — christelijke en niet-christelijke — zaken kunnen doen. Het specifieke christelijke hierin zal volgens drs. De Jong moeten bestaan in het publiekelijk hierbij uitspreken en gebruiken van Gods Naam en Gods Woord als de wortel en oorsprong van deze waarden. Hoewel ik in het verband van het artikel, n.l. de tegenstelling tot het verdedigen van louter Bijbelse waarden met politieke middelen, me wel enigszins in het bovenstaande kan vinden, bevredigt het mij niet als antwoord op de vraag waaraan een partij, waar binnen een christen politiek bezig kan zijn, moet voldoen. Als kenmerk van zo'n partij is het me te mager. Als het publiekelijk noemen van Gods Naam en Woord alléén bepalend zou kunnen zijn, zou het antwoord op de vraag snel gevonden zijn. Zonder af te doen aan dit aspect van een christelijke partij meen ik dat dit aspect alléén niet garant kan staan voor een juist beleid om maar eens iets te noemen. Overigens heeft het noemen van de Naam — waaraan drs. De Jong een afzonderlijk artikel besteedt — naar mijn mening ook een schaduwzijde. Accoord, zolang het gaat om de basiswaarden en -begrippen zoals waarheid, gerechtigheid, naastenliefde e.d. kan het goed zijn te wijze op de diepere oorsprong en inhoud van deze begrippen in Gods Woord. Echter, wanneer het gaat om de politieke

pastorale notities

Het gelijk op de waarheid

Joh. Embde was molenaar in het stadje, waar later koningin Emma geboren zou worden: Arolsen in Waldeck. Toen hij eens in Amsterdam was, hoorde hij iets dat hij niet geloven kon: in Nederlands Indië werd het nooit winter. Dit leek hem in strijd met Genesis 8 : 22, „Op aarde zullen zomer en winter niet ophouden”. Hij ging op onderzoek uit, door als matroos zich aan te monteren op een Oost-Indië-vaarder. In 1802 kwam hij in Batavia aan, maar werd daar gedwongen bij de marine dienst te nemen. In 1811 kon hij zich uit de dienst losmaken en hij vestigde zich als horlogemaker in Soerabaja. Hij trouwde met een Javaanse, maar voor het overige was hij oer-konservatief. Elke zondag zag men hem in de hete stad naar de kerk stappen in de zwarte kleding van een Waldecker boer, hoge laarzen over de broekspijpen heen en een

zwaar kerkboek onder de arm. Hij is er oud mee geworden, daar in Soerabaja; 82 jaar. De geschiedenis vermeldt niet of hij uit z'n probleem gekomen is; die kwestie van zomer en winter. De historie herinnert zich wel, dat hij een grote kring van Javanen om zich heen verzameld heeft, die van hem het Evangelie hoorden. Hij was ijverig in het verspreiden van Bijbels en traktaten en zijn huis was een onderkomen voor reizigers. De Nederlandse Chr. Geref. zending heeft een band gelegd met de kring van Embde. Hij werd door velen „Vader Embde” genoemd; zó werd hij gewaardeerd om zijn prediking en z'n andere werk voor Christus en de Javanen.

Tegenwoordig zou hij een biblicist en een fundamentalist genoemd worden, maar hij zal zelf begrepen hebben, dat vragen rondom de historische feiten, die de Bijbel noemt, van betrekkelijk belang zijn. Het gaat er niet om, of wij erachter komen dat de Bijbel tóch gelijk heeft, maar dat we de waarheid verkondigen. Het grootste gelijk is lang niet altijd hetzelfde als de waarheid van het Woord van God. Misschien bleef Genesis 8 voor Embde een probleem, waar hij niet uit kwam. Maar hij kwam wel uit voor het Evangelie.

A. H. Algra, Sliedrecht

uitwerking ervan, dan kan het 'noemen van de Naam' gemakkelijk leiden tot het opeisen van het etiket 'christelijk' voor het eigen standpunt. Ik denk dat het goed is een duidelijk onderscheid te maken tussen de genoemde waarden en hun inhoud zelf en de politieke uitwerking die partijen — ook christelijke — eraan kunnen geven. Uitwerkingen die vaak niet meer zijn dan menselijke interpretaties met alle zwakten van dien.

Grondslag en beleid

Terug naar de vraag naar het kenmerk van de partij waarbinnen we als christen politiek bezig kunnen zijn.

Mr. Meulink schrijft hierover enkele conclusies aan het einde van zijn artikel. Hij meent dat binnen een christelijke partij voor alles sprake dient te zijn van een gemeenschappelijke visie op de Bijbel. Zonder die gemeenschappelijke visie is er geen gemeenschappelijke basis waarop een partij gefundeerd kan worden. Is dit dan wellicht het antwoord dat wij zoeken? Ik vrees van niet. Want ook, ja zelfs, een gemeenschappelijke visie op de Bijbel, het onderschrijven van een gemeenschappelijke geloofsbelijdenis — biedt geen garanties voor de inhoud van het politieke beleid. Mr. Meulink onderkent dat ook. Het brengt hem op de vraag of de eenheid van beleid wel haalbaar is binnen een christelijke partij. Hij acht het overigens ook niet noodzakelijk, omdat het gemeenschappelijk uitgangspunt voor de eenheid van de partij borg staat. In zekere zin is dat zo. Moet dat zo zijn. Mr. Meulink wijst in dit verband echter op de vredeskrant Shalom 80 waarin op deze gemeenschappelijke basis voor- en tegenstanders van kernbewapening met elkaar discussiëren. Echter, juist dit voorbeeld geeft m.i. het tegendeel aan! Natuurlijk is het mogelijk om over kernbewapening als christenen te discussiëren in een vredeskrant. Het zal ook mogelijk moeten blijven. Maar is het daarmee ook mogelijk om als voor- en tegenstanders tot een politiek standpunt te komen? Beperken we deze vraag nog even tot de kernbewapening. Zullen prof. Goudzwaard en drs. De Jong het dan ooit eens kunnen worden over een politiek standpunt t.a.v. de nucleaire verdediging van het Westen van Europa? Ik geloof het niet. En voor tal van andere wezenlijke zaken ligt dat niet anders: kernenergie, Zuid-Afrika, abortuswetgeving en ga zo maar door. Tussen onderwerpen van deze orde loopt ondanks een gemeenschappelijke geloofsbelijdenis onvermijdelijk een politieke scheidslijn. Temeer daar vaak verband blijkt te bestaan tussen de standpunten m.b.t. verschillende van deze zaken. Ook de houding van de dissidente C.D.A.-fractieleiden in het debat rond de olieboycot stond niet op zichzelf!

Al met al zijn we nog (lang) niet uit de gestelde vraag. Moeten we misschien – ieder voor zich – uiteindelijk een keuze maken tussen een eenheid van grondslag en een eenheid van beleid? Leidt die keuze ons dan misschien tot het antwoord op onze vraag? Ik denk dat er op dit punt inderdaad sprake is van een accentverschuiving. Was vroeger voor velen de grondslag – de geestelijke achtergrond – van een partij bepalend voor de keuze, tegenwoordig constateer je meer en meer dat de beoordeling van het beleid bepalend is voor die keuze. Toch mag dit er m.i. niet toe leiden dat we ons bij de keuze van een partij alleen maar laten leiden door het beleid en daarbij de grondslag – of juist géén grondslag – maar op de koop toenemen.

Samengevat ben ik het met Mr. Meulink eens dat er zonder eenheid van grondslag geen eenheid van beleid kan zijn. Echter: ik meen ook dat eenheid van grondslag niet garant staat voor een eenheid van beleid, terwijl die eenheid van beleid – of liever van beleidsvisie – even belangrijk is als de eenheid van grondslag. Ook de christelijke politieke partij is in de eerste plaats een *politieke* partij, die dat echter (alleen) wil zijn vanuit een Bijbelse grondslag.

(slot volgt)

A. P. de Boer, Nijkerk / E. Schuurman, Breukelen

Gereformeerde Oecumenische Synode (2)

2.4. De politieke en sociale roeping van de kerk

De G.O.S. van Kaapstad-1976 besloot aan een studiegroep te dragen om de kerken te dienen met een rapport over de politieke en sociale roeping van de kerk. Vorig jaar deed deze commissie waarvan prof. dr. K. Runia samenroeper was en ook de tweede ondergetekende deel uitmaakte, de ruim 100 pag. tellende studie „de kerk en haar sociale roeping” het licht zien. Deze studie werd door de G.O.S. in Nîmes o.i. terecht in de aandacht van de lidkerken aanbevolen om er grondig op te studeren en mee te werken. Enerzijds geeft het rapport een helder overzicht van de verschillende visies op de politieke/sociale roeping van de kerk en een grondige doorlichting vanuit de Schrift van de meest toonaangevende filosofieën en theologieën op dit terrein. Anderszijds gaat het rapport zeer uitvoerig in op wat conform het onderwijs van de Schrift positief over de verantwoordelijkheid van de kerk tegenover het politieke en sociale leven te zeggen valt. Het rapport bevat een schat aan Bijbelse gegevens over de opdracht van de gemeente van Christus in het algemeen en ten aanzien van politiek en samenleving in het bijzonder.

De roeping van de kerk in dezen wordt in het rapport naar twee kanten afgegrensd. Tegenover hen die de kerk elke politiek/sociale roeping ontkennen, concludeert het rapport uit de Schriftgegevens, dat de kerk, wil ze echt kerk zijn, haar politiek/sociale taak niet kan en mag ontlopen. Het Koninkrijk Gods omvat de gehele wereld, Jezus Christus is Heer over de gehele schepping, het Evangelie richt zich tot de gehele mens: daarom gaat het in de prediking van het Evangelie van het Koninkrijk niet alleen om de ziel, maar om het complete leven van de mens, in al zijn verbanden en relaties. Daarom kan de kerk het politieke en sociale leven niet buiten verkondiging, voorbede, diakonia en toerusting houden, op straffe van ontrouw te worden aan haar wezenlijke opdracht.

Maar tegelijk grenst het rapport de politiek/sociale verantwoordelijkheid van de kerk ook af naar hen die de taak van de kerk daarin laten opgaan en Christus' gemeente omtrenten in een politieke actiegroep. De verkondiging van de kerk moet Wóórdverkondiging blijven, ook waar die verkondiging gaat over de politieke vragen en maatschappelijke problemen van vandaag. De kerk moet, staande in de politieke en sociale wereld van vandaag, de geesten die daarin en daarachter werken, onderscheiden en beproeven, of ze uit God zijn of uit satan, en doorlichten welke ontwikkelingen daarin Gods Koninkrijk tegenstaan dan wel bevorderen. Dat bewaart de kerk ervoor de zoveelste politieke partij te worden of de zoveelste pseudo-deskundige organisatie die sociaal-politieke programs of blauwdrukken voor de toekomst ontwerpt – en soms ook in praktijk probeert te brengen – om de hedendaagse problemen op te lossen.

Deze benadering maakt het rapport van de G.O.S.-commissie tot een uiterst waardevolle wegwijzer temidden van de wirwar van meningen die op dit terrein opgeld doen. We hopen dat het, ook al is het in het Engels geschreven, zijn weg zal vinden binnen onze kerken. Datzelfde hopen we dan van een twintigtal samenvattende uitspraken die de G.O.S. zelf op basis van het rapport deed over de speciale roeping van de kerk en waar-

van het de bedoeling is dat ze binnenkort in het Nederlands worden vertaald.

Overigens laat de G.O.S. het niet bij deze eerste studie. Er komt een nieuwe commissie die een aantal „eindtijdelijke” ontwikkelingen – zoals de opkomst van kernbewapening en -energie, computer- en bio-technologie, milieuvervuiling, abortus en euthanasie, en het streven naar een wereld-eenheidsstaat – vanuit het profetisch Woord van God moet doorlichten. Een tweede commissie concentreert zich op het vraagstuk van de mensenrechten en hoopt de G.O.S.-kerken en de leden van deze kerken te dienen met een bezinning op deze actuele problematiek vanuit de Bijbelse visie op de mens. Het zijn allebei studies die we o.i. hard nodig hebben.

2.5. Zuid-Afrika

Was de Zuidafrikaanse rassenproblematiek in de voorbesprekingen getypeerd als een „zekere” terrein van confrontatie en controverse, de werkelijkheid in Nîmes was bepaald anders.

Al diverse synodes hebben zich in het verleden beziggehouden met de rassenverhoudingen in Zuid-Afrika. Begrijpelijk, waar maar liefst 14 kerken uit dat land – blank en niet-blank – lid van de G.O.S. zijn.

De G.O.S. heeft steeds vanuit de Schrift nee gezegd tegen het verbod op raciaal gemengde huwelijken en met name de blanke kerken opgeroepen om in eigen kring ernst te maken met het onderwijs van de Schrift inzake de eenheid van het lichaam van Christus, ongeacht verschillen in ras en cultuur.

De weigerachtige houding van vooral de blanke N.G.-kerk om hieraan gehoor te geven en de toegenomen spanningen in Zuid-Afrika – kerkelijk en politiek – wettigden de verwachting van een botsing tussen blanke en niet-blanke Zuidafrikaanse afgevaardigden.

Die botsing bleef in Nîmes echter uit. In het debat naar aanleiding van het rapport van de voorbereidende commissie o.l.v. de chr. geref. dr. K. Boersma toonden de blanke afgevaardigden zich aanvankelijk nogal nukkig en geïrriteerd over het verwijt, dat hun kerken de ernst van de situatie in Zuid-Afrika niet inzien en niet serieus naar oplossingen zoeken. Verrassend was daarna de opstelling van tal van zwarte en kleurting-afgevaardigden uit Zuid-Afrika en ook uit andere Afrikaanse landen. De één na de ander betoogde, overtuigd te zijn van de oprechte begeerte van de blanke kerken om de problemen in Zuid-Afrika op te lossen. Ze erkenden dat er op belangrijke punten meningsverschillen bestaan met de blanke kerken, maar hamerden er tegelijk op dat zware druk van buitenaf in dat opzicht niets oplost. Alleen constructieve kritiek helpt ons verder, er zijn geen toverformules voor Zuid-Afrika, we hebben nog een lange weg te gaan, en alleen als blanke en gekleurde kerken samen kunnen we uitwegen uit de crisis vinden, was de teneur van hun spreken. En waar een enkele niet-blanke afgevaardigde radicalere geluiden deed horen, gebeurde dat toch vanuit een beleden diepe geestelijke verbondenheid met de leden van de blanke kerken. Wel drukten veel niet-blanke afgevaardigden de blanke kerken op het hart om de geweldige politieke invloed die ze hebben ook metterdaad ten goede te gebruiken. Uiteindelijk deed de G.O.S. een dringend beroep op alle G.O.S.-lidkerken in Zuid-Afrika om alles te doen wat in hun vermogen ligt om de structuren van radicaal onrecht te verwijderen. Een voorstel om dit appèl alleen te doen op de wee blanke G.O.S.-kerken in Zuid-Afrika werd verworpen.

Dat het verrassende verloop van de bespreking rond deze zaak niet losstaat van het feit dat radicale gekleurde kerkleiders in Zuid-Afrika gebleven waren, mag waar zijn, niettemin bewees de discussie in Nîmes, dat een deel van de Zuidafrikaanse zwarte christenen nog een gespreksbasis ziet met de blanke kerken. Het was onzaggelijk jammer dat geen der blanke afgevaardigden uit Zuid-Afrika er publiek blijk van gaf het signaal van hun zwarte broeders begrepen te hebben: ieder teken van hun hoop van hun kant bleef uit. Ook hun geringe bereidheid om te luisteren naar de gereformeerde broederschap in de wereld heeft ons erg teleurgesteld.

Niettemin is de G.O.S., na de verbreking van diverse banden tussen Nederlandse en blank-Zuidafrikaanse kerken, één van de laatste kanalen via welke een christelijke dialoog met de kerken in Zuid-Afrika mogelijk is en één van de weinige platforms waarop vertegenwoordigers van blanke en niet-blanke kerken uit dat land elkaar nog ontmoeten. Dat het Interim Committee de opdracht meekreeg van de G.O.S. om in de komende jaren opnieuw met de kerken in Zuid-Afrika te gaan praten – na de intensieve ronde-tafelgesprekken van blanke en niet-blanke Zuidafrikaanse gereformeerden die het in 1978 wist te organiseren – is dan ook een goede zaak. Het illustreert dat de G.O.S. de weg van geweld en confrontatie afwijst en blijft kiezen voor de verzoening en voor het gesprek rond een open Bijbel. In een wereld waarin polarisatie, geweld en boycot rond Zuid-Afrika steeds meer de toon aangeven, is het openhouden en versterken van dit communicatiekanaal een gebiedende eis.

2.6. Onderlinge gemeenschap

Hierboven hebben we geprobeerd iets in kaart te brengen van wat er tijdens de officiële vergaderingen besproken en besloten werd. Veel moeilijker is het uiteraard om een indruk te geven van de vele persoonlijke,

niet-officiële ontmoetingen die we hadden met broeders uit de G.O.S.-kerken. Toch zijn het niet in de laatste plaats deze contacten geweest die voor ons het bezoek aan de G.O.S. tot een vreugdevolle en stimulerende ervaring hebben gemaakt. Het waren vooral die persoonlijke gesprekken buiten de vergaderingen die aanleiding gaven tot vreugde, dankbaarheid, verwondering, bemoediging en beschaamdheid. Vreugde over de grote daden van onze God op zoveel plaatsen van onze aardbol. Dankbaarheid voor de onderlinge herkenning als broeders in de Here Jezus Christus ondanks verschillen in taal, huidskleur, cultuur en kerkelijke traditie die je er voortdurend op attent maken dat je ook op een andere dan een Nederlandse manier gereformeerd kan zijn. Verwondering over de grote weelde waarin God onze kerken nog steeds laat in een zich steeds meer van Hem afkerende samenleving vergeleken met de grote materiële nood waarin sommige Afrikaanse kerken verkeren. Bemoediging door de constatering dat er in deze wereld nog miljoenen zijn die hetzelfde algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof deelachtig zijn dat wij elke zondag in onze kerken belijden, terwijl wij ons weleens blindstaren op ons kleine getal. Beschaamdheid bij de vergelijking van wat onze kerken doen, met bijvoorbeeld de vaak veel grotere zendingsactiviteiten van vaak veel kleinere andere kerken. Diezelfde gemeenschap in Christus die de basis vormde van tal van persoonlijke contacten, hebben we ook ervaren tijdens de bidstond aan de vooravond van de synode en bij de dagopeningen aan het begin van elke vergadering. Toch was er over het geheel genomen opvallend en teleurstellend weinig tijd apart gezet voor gezamenlijke bijbelstudie en bidstonden. Het is onze vaste overtuiging dat het functioneren van de synode ten goede zou komen, wanneer een volgende G.O.S. aan dit gemeenschappelijk luisteren naar en spreken tot de Here een grotere plaats zou geven.

2.7. Evaluatie

Ook in Nîmes is de G.O.S. bezig geweest met wat tot de hoofdzaak van de organisatie behoort: onderlinge hulp en gezamenlijke bezinning. Wie let op de hoeveelheid tijd en energie die daaraan besteed is in vergelijking met de onderlinge verschillen zegt: te weinig. Een conclusie die door vele andere afgevaardigden in Nîmes gedeeld werd.

Niettemin heeft deze synode ons er opnieuw van doordrongen dat gereformeerde mensen en kerken, waar ze ook vandaan komen, elkaar in deze tijd vol verwarring en uitdagingen, vol gevaren en kansen meer dan ooit nodig hebben. Aan de wijsheid en de hulp van de broederschap, zoals die in de G.O.S. te vinden is, kunnen onze kerken slechts tot hun schade voorbijgaan.

(wordt vervolgd)

M. de Jonge / Den Haag

Van de rechtvaardigen

(3)

Lezende in het boek van A. Janse zijn we bij hoofdstuk 4 aangekomen; het bespreekt „de goede werken der rechtvaardigen”. Wij hebben het daar niet graag over. Nog minder over het loon, er aan verbonden. Maar de Schrift staat vol van de goede werken der rechtvaardigen. Geen uitvoerige beschrijvingen er van, dat niet. Als we goed lezen merken we die werken op. Abraham geloofde God, dat was waar het om ging. En toen kon hij naar het land trekken, dat de HERE hem wijzen zou. Daarna ook Lot laten kiezen welk stuk hij graag wilde. En ook met zijn zoon naar Moria gaan: „Goede werken zijn er niet zozeer uit persoonlijke dankbaarheid, ze zijn er als verheerlijking Gods”. En ze zijn „zo gewoon, zo bevrijd van alle ophef...”

Velen hebben zich uitgeput om goede werken te doen, om van mensen gezien te worden: gaven voor de kerk, werken in Gods koninkrijk, onthouding in het kloosterleven enz. Nu, die alle hebben hun loon hier, tijdens het leven:

respect van mensen, een bijzondere plaats in de samenleving. „Maar de echte 'overvloediger' gerechtigheid van de verborgen aalmoes, van 't verborgen gebed, van 't verborgen vasten — deze gerechtigheid van Gods kinderen heeft met sensatie en eer van mensen niets te maken. Zij hebben met God te doen. En nu ontvangen zij — wonder van genade — loon voor die gerechtigheid.”

Velen zeggen — ook Barth en zijn volgelingen doen dat — onze beste werken zijn niet meer dan blinkende zonden. Zo spreekt de wereld. „Zij die in hun eenvoudigheid echt bidden tot God op school en echt weldoen en echt 'zitten' met zonde en ellende in het kinderleven, dat ze er soms bedroefd over zijn en hun hart 'vast' — zij zullen loon ontvangen, ook al kent de wereld — ja al kent de kerk hen niet. God ziet in het verborgen. En Hij zal het in het openbaar vergelden.”

De rechtvaardigen letten ook op elkaar, vermanen als dat nodig is de ander. In liefde. Ouders berispen zo hun kinderen. Maar burens, die het gedrag van die kleinen zien, oordelen hen en zij kunnen zo gemakkelijk zeggen als ze hun zonden zien „heb ik altijd wel gezegd, dat loopt verkeerd af”. Dat oordelen wil de HERE niet. Hij wil wel de berisping, in liefde. Die heeft grote betekenis voor Zijn volk. Dat volk heeft het in zijn gang door het leven niet gemakkelijk: een smalle weg, een enge poort, strijden om in te gaan. Dat zei onze Meester tot de discipelen. De poort om tot

HET RAAM

Vierde gesprek

„Samen licht reflecteren”

Sinds het raam mij over zijn eigenschappen als raam vertelde, ben ik veel dingen inderdaad van twee kanten gaan bekijken. Naar buiten de wereld in, maar ook naar binnen. Hoe is de gemeente? Wat is de gemeente? Wat is zij in de wereld? Het werd mij hoe langer hoe meer duidelijk, dat de echte christengemeenschap meer inhield dan een bepaalde kerkelijke groepering of gezindte. Wat is er veel vergroeid in de tijd achter ons. Wij hebben nu te maken met allerlei overleveringen en met allerlei dogma's en vormen van belijdenis, om van de keur aan theologieën maar te zwijgen. Veel van deze zaken houden ons af van de directe en persoonlijke band met het Hoofd van de Gemeente,

Jezus Christus, onze Heer en Heiland.

Durven we al die ballast af te leggen? En durven we een nieuw leven, een opstandingsleven met Hem aan? Een leven waarin Hij echt het centrum is? We zijn toch geroepen in één lichaam? Waarom dan nog zoveel verschillende jasjes?

Hoe hebben we eigenlijk onze doop ervaren? Hebben we toen wel alles afgelegd dat bij die oude mens behoort? Ook al die jasjes waarin wij ons zo graag hullen? De Bijbel zegt toch duidelijk dat wij Jezus Christus moeten aandoen.

Maar het vreemde is dat we ons niet zomaar zondermeer naar Hem, in wiens naam we gedoopt zijn, durven noemen.

Zelfs op de formulieren die we zo vaak moeten invullen kunnen we niet alleen volstaan met 'christen'. Er moet nog wat extra's bij. Zonder dat extra van onze kerkelijke komaf voelen we ons wat genant. Je kan dat toch niet zomaar loslaten?

Zou, dacht ik, het raam hier misschien iets over kunnen vertellen? Maar meteen werd ik in gedachten bepaald bij het feit dat het raam, nog meer dan ik, plaatsgebonden was.

Toch besloot ik weer eens de kerkende trap naar het orgel op te gaan en om het orgel heen naar het raam.

„Weet je”, viel ik met de deur in huis, „ik kom ergens niet uit”.

„Ga verder”, zei het raam.

„Je hebt me al heel wat verteld over je eigenschappen als raam, maar kun je me ook zeggen of een kerkraam aan een bepaalde kerk gebonden is? Ik bedoel wat eigenschappen betreft.”

„Nou, nee”, antwoordde het raam, „niet wat eigenschappen betreft. Alleen naar maat pas ik als glas in dit kapelraam. Maar heb je wel eens van buiten de stad naar het raam waarin ik zit gekeken?”

„Nou, misschien wel, maar niet bewust”, gaf ik als antwoord.

„Heb je wel eens gezien hoe ik bij zonsondergang het zonlicht reflecteer. En ik niet alleen, alle kerkraden op het westen doen dat. Het zonlicht kunnen reflecteren is ook een eigenschap van kerkraden.”

„Ja, inderdaad, dat heb ik wel eens gezien. Maar wat wil je daarmee zeggen, in verband met mijn vraag.”

„Nou kijk, ondanks het feit dat ik gevat ben in lood en in de muur van de Kapel, kan ik dus meer dan tegelijkertijd naar twee kanten kijken. Ik kan het zonlicht doorlaten,

daar hebben we wel eens over gesproken.

Maar ik kan het ook reflecteren.

En de andere kerkraden kunnen dat óók. Tenminste, als het zonlicht op ons valt.

Begrijp je nu dat jullie dat ook kunnen? Zonder te breken met de band die je hier hebt in de kapel, kun je dat wat je ontvangen hebt weer uitstralen.”

„Ja, inderdaad. Raam, je bent geweldig!”

Opgelucht ging ik naar beneden en een half uur later reed ik buiten de stad. Het was een prachtige avond. De wolken weerkaatsten het dalende zonlicht in zacht pastel, rood en paars.

Toen ik vanaf de kant langs het kanaal, waarvan het water de kleuren van de wolken weerspiegelde, naar de stad keek, zag ik het raam. Voor mij was de reflectie van het zonlicht een knipoog van verstandhouding.

Het zonlicht doorgeven.

Het Zonlicht doorgeven.

En wij mensen kunnen meer dan een plaatsgebonden kerkraam. Wij kunnen ons keren náár het Licht. Ons naar Hem toekeren. Beker.

Bert van Velsen

Christus te komen is niet eng, integendeel die staat wijd open. Maar daarna is het zo moeilijk Gods wil te volbrengen, dat we wel dagelijks bidden mogen om kracht en vergeving.

Daarmee komen we bij hoofdstuk 5: *het gebed der rechtvaardigen*. De inleiding op dit hoofdstuk is waard in haar geheel over te nemen.

„Zoals die prediking, die haar stof put uit de Christelijke persoonlijkheid, op den duur verarmt en eindelijk maar een matte naglans wordt van wat in Reformatorische tijden de *Bediening des Goddelijken Woord* was –

en zoals dat geloof, dat zich voortdurend bezig houdt met zijn kenmerken, *Godsdienstwetenschap* wordt en niets meer heeft van het geloof in Gods Woord, dat bergen verzet –

en zoals die hoop der Christenen, die leeft bij eigen gevoelens, geen hoop op de beloofde wederkomst van Christus meer durft zijn –

zo moet ook dat gebedsleven, die zich bepaalt tot de *behoefden des harten en traditie, verarmen en verschrompelen*.

Niet onze „Christelijke persoonlijkheid”, hoe oprecht en vroom zij ook overigens zijn moge – maar wat *Gods Woord ons zegt*, houdt ons gebed levendig. Dicht bij Gods Woord levende worden de gelovigen door de Heilige Geest telkens weer geleerd te bidden. En als we 't gebed des Heren zien in het licht der Heilige Schrift, dan zien we hoe „Schriftuurlijk” Jezus zelf bad.”

Als we daar nauwkeurig op letten zijn we op een heel andere wijze met het bidden bezig dan veelszins het geval is en dan ontdekken we hoe wonderlijk het is, dat God het welbehagen doet van wie Hem vrezen (Ps. 145 : 19) „Wij ontvangen vaak allerlei heerlijke dingen niet, omdat we vergeten er om te bidden.”

Het is onze Heer, die ons leerde bidden. En hoe! Zo onderwezen, zijn er kinderen Gods, „Zij hebben de kerk lief, worstelen tegen de afdwaling in, lijden zelf onder de zuiging van de stroom in de kerk naar de wereld – maar als ze dan horen hoe de Naam des Heren ontheiligt wordt door de vijand, als ze horen de smaad der vijanden, dat de kerk niets is, afgedaan heeft, ondergaat – en dat de God van die kerk ook al niets beduidt – en als ze dan horen: Waar is uw God? dan roepen ze tot de HERE en zeggen: Waarom zou Uw Naam ontheiligt worden? om Uws Naams wil HERE, sta op en verlos ons. Bekeer ons (als diepgeszonken kerk, als afvallig „volk Gods”) tot U, zo zullen wij bekeerd zijn, want zoudt Gij ons helemaal verwerpen? Klaagliederen 5 : 21”.

Zo volgen stukken van elk van de delen van het gebed des Heren, te veel om te citeren. Bijzonder toegepast is de vraag „bidden wij om vergeving van zonden of om besef van vergeving? en is in dit formu-

lier het antwoord niet reeds verpakt?

Kinderen, die in gebed met hun Vader verkeren, zijn in hun leven als zodanig te herkennen. Je merkt dan op de „vrucht van de Geest in de rechtvaardigen” en daarover handelt hoofdstuk zes.

„In Galaten 5 : 22 wordt ons een reeks heerlijke dingen van het psychische leven van de oprechten (van de echte christenen) genoemd en worden wij vermaand het vlees (het ganse samenstel der zonde in ons psycho-fysisch bestaan) te kruisigen en door de Geest te wandelen”. Vlees en Geest (niet geest) staan hier tegenover elkaar. Vlees is de hele mens, door de zonde ver-

dorven. En Geest is de Heilige Geest, ons door Christus verworven. Werken van het vlees, dat is wat we doen, waar we verantwoordelijk voor zijn. Vruchten van de Geest, ze groeien, als vanzelf. Dát is een troost! De Geest geeft vruchten, als geduldig zijn bijv. wanneer kinderen moeilijk zijn, of als het op het werk niet zo best is. Dán, ook in zulke situaties liefhebben, als in 1 Cor. 13 staat:

„Die liefde is lankmoedig: heeft geduld met lastige leerlingen.

Zij is goedertieren: goeddoende aan al de kinderen, niet maar aan een paar lievelingen.

Niet afgunstig: als een leerling liever bij een andere meester of jufvrouw school gaat!

Ze handelt niet opgeblazen: ben ik geen geliefd onderwijzer?

Ze handelt niet ongeschikt: doet voorzichtig met opgewonden, zenuwachtige kinderen.

Ze zoekt zichzelf niet: weet zich te verloochenen voor zo'n „aap van een jongen”.

Ze wordt niet verbitterd: leidt de jongen voornoemt met vaste kalme hand. Kan ook vergeven (...)

En als het centrum – ons diepe hart – is vervuld met de liefde van Christus – dán kan die liefde zich óók in ons leven naar buiten en – op tijd en wijze – ook in ons gevoelsleven openbaren. (...) Die liefde is het dankbare antwoord op de liefde, waarmee Christus ons eerst heeft liefgehad.”

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Sjun en Til

Ik noem Sjun het eerst want in het dorp waar hij woont met z'n vrouw is de man nog steeds het hoofd van de vrouw. En dat vindt Sjun zelf ook hoewel hij daar nooit misbruik van gemaakt heeft. Want bij hem thuis heeft Til, dat is z'n vrouw, het eigenlijk wel voor het zeggen. Ze doen alles samen, ze melken samen, ze voeren het vee samen, ze gaan samen uit en 's avonds zitten ze samen aan de tafel, eerst met koffie – ook al weer samen – en later aan de borrel. Dan is er wat verschil, Sjun neemt een jonge en Til een citroentje. Sjun is in de tachtig en z'n vrouw is wat jonger. Eigenlijk heet hij Corstiaan maar daar maakten z'n ouders Sjun van. Til heet eigenlijk Mathilde en dat werd al gauw Til. Ze hebben gemeen dat ze als derde naam allebei Maria hebben en dan is het wel duidelijk dat Sjun en Til rooms-katholiek zijn. Ze komen beiden uit een goed nest en ze hebben heel wat 'zusters' en 'broeders' in de familie.

Ze zijn niet zo jong getrouwd, omdat Til haar ouders moeilijk in de steek kon laten. Kinderen hebben ze niet meer gekregen en dat heeft hen altijd gespeten. Ze hebben het kinderloos zijn leren aanvaarden, onze lieve Heer zal wel weten wat het beste is. Van Zondag 10 van de Catechismus hebben ze nog nooit gehoord, maar ze hebben een rotsvast vertrouwen in de Heer van hierboven! De mens wikt, God beschikt, zó hebben ze voorspoed en tegenspoed uit Gods hand aangenoemen. Ze zijn dan ook echt rooms-

katholiek, al zijn ze de laatste jaren wat minder rooms en wat meer katholiek geworden.

Laatst vertelde ik hen dat ik nogal eens in de Willibrord-vertaling lees en het in veel opzichten een mooie vertaling vind. Dat vinden ze buitengewoon, maar zelf zo'n vertaling kopen doen ze niet meer. vroeger mochten ze zelf geen bijbel hebben en nu hoeft het niet meer. 'Vroeger hielden ze ons dom' zei Til 'en nu zullen we maar dom blijven'.

Je kunt met Til best praten, Sjun luistert dan met genoegen mee. En terwijl Til aan 't praten is kijkt ze af en toe eens naar het kruis met Jezus aan de muur, 'van Hem moeten we het toch allemaal hebben?' En daar geef ik haar dan stevast gelijk in want dat is ook zo. Jezus Christus en Die gekruisigd, daat zullen Sjun en Til en ik genoeg aan moeten hebben.

In de slaapkamer staat nog een beeld van Maria. Vroeger had ze een plaats hoog aan de muur, tegenwoordig staat ze op een laag tafeltje. 'k Verdenk Til ervan dat ze dat expres gedaan heeft. Ze wil graag de Heer dienen maar ze heeft Maria daar steeds minder bij nodig. Een jaar of acht geleden was Sjun opeens doof aan één oor en het kostte hem zelfs met een gehoorapparaat veel moeite om je te verstaan. Hij heeft er weinig over geklaagd maar vond het wel erg. God beschikt immers? Maar opeens belde hij me op om te vertellen dat hij weer horen kon, zo maar van het éne ogenblik naar het andere. 'k Ben er meteen heen-gegaan. 'Dat heeft die van hierboven gedaan', zei Sjun. En Til beaamde: 'God beschikt'. En geloof maar dat ze samen gedankt hebben! Sjun heeft het als een wonder ervaren en dat is het ook.

Het is dus wel duidelijk dat Sjun en Til gelovige mensen zijn. Met het vagevuur hebben ze echter problemen. Toen ze jaren geleden voor het eerst naar de notaris gingen om een testament te maken werd daar in o.a. bepaald dat een bepaald bedrag naar 'mijnheer pastoor' moest voor het lezen van 'heilige missen'. En daar ik tot executeur-

testamentair ben benoemd is het mijn taak om, wanneer ik tot die taak geroepen wordt, er op toe te zien dat de pastoor het niet vergeet. Wan ze mogen dan weinig twijfels hebben als het over God gaat, over het doen en laten van de pastoor hebben ze hun eigen gedachten. Er was er eens een op het dorp die het al helemaal niet nauw nam met de missen voor de gestorvenen. Over dat vagevuur heb ik wel eens met ze gepraat en ze weten eigenlijk niet goed wat ze er mee aan moeten. Als ik tegen hen zeg dat in de Willibrord-vertaling over geen vagevuur wordt gepraat zegt Til meteen dat ik ze niet te veel moet vertellen. 'Daar wordt het maar moeilijk van'. 't Valt trouwens niet mee om als goede rooms-katholieken en Maria en het vagevuur op te geven!

Als Sjun en Til komen te overlijden en ze dan het testament niet hebben veranderd, krijgt de pastoor z'n geld waar hij dan wel wat voor doen moet. 't Is een raar idee dat ik dit tegen de pastoor later moet zeggen terwijl ik die missen niet zo zie zitten. Maar dat vertel ik er hem dan maar bij. Daar heb ik het trouwens met Sjun en Til al over gehad. 'Da mogge zelf maor weten' was Til d'r antwoord.

God spreekt eenvoudigen zalig. Volgens mij horen daar ook Sjun en Til bij.

Coen Boerma,
Kan ook een rijke zalig worden?
Een onderzoek naar bijbelse gegevens over arm en rijk.
Ten Have, Baarn, 1978.
Prijs f 14,90.

Helaas kan ik over dit boekje van 111 pagina's niet positief zijn. Het leest de bijbel op het punt van rijk en arm weliswaar niet door marxistische bril, (zoals tegenwoordig hier en daar ge-

woonte wordt), maar het bereidt daar wel op voor en leunt daar wel tegen aan. Bijvoorbeeld door de stelling dat Jezus door zijn zelf gekozen armoede en door de zaligsprekingen aan de armen van zijn tijd het bewustzijn heeft gegeven dat zij in zichzelf de basis en het subject van hun eigen verandering waren (! pg. 94), of ook door de stelling, dat armoede onrecht is (pg. 48). Om op dit laatste even door te gaan: Van de profeten heet het op pg. 50: „Armoede kan daarom bij hen geen noodlot zijn, geen toevallig opgelopen achterstand, geen gevolg van luiheid of gemakzucht, maar het is een door de inheligheid van de rijke veroorzaakt onrecht dat Gods verbond stukbreekt”. Veel genuanceerder spreekt de schrijver zich op pg. 76 uit: „Opmerkelijk is dat dit (grillige) lot er in de bijbel wel is, maar eigenlijk nergens accent krijgt. Niet het probleem dat de vader of man dood is, of dat er geen regen valt, is het grootste probleem, maar het probleem waar de bijbel regelmatig aandacht voor vraagt, is dat niemand voor de gedupeerden zorgt.” Wie in de bijbel thuis is en bijvoorbeeld het boekje Ruth leest, kan zich met de laatste opmerking goed verenigen. In het boek Ruth treffen we de armoede aan als beschikking — Naomi die van man en kinderen beroofd is en daardoor tot de bedelstraf vervalt —, maar dan vervolgens (en dat is belangrijker) als appel: wat doen de inwoners van Bethlehem daar nu aan? Het is Boaz die daar een prachtig antwoord op geeft.

Zo is het doorgaans in de Schrift: „Wanneer uw broeder verarmt en zich bij u niet meer staande kan houden, dan zult gij hem — vreemdeling en bijwoner — ondersteunen, opdat hij bij u in het leven blijve”, Levit. 25 : 35. Hier zie je de armoede als lot en daar bovenuit de mogelijke verslechteringen van de situatie van de arme door het reageren van de omgeving. Nu wil ik met dit onderscheid zeggen dat tegen de armoede als lot niets gedaan zou mogen worden, maar ik kan de plompe bewering dat armoede als zodanig onrecht is, geen echte bijdrage daartoe vinden. Dat leidt maar tot nijdsasserigheid — wat uit dit boekje ook wel blijkt. Bedoelde bewering is echt een reactionaire overdrijving. Maar het hele betoog is er wel op gebouwd.

Ook vind ik dat dit boekje in z'n eindconclusies (hfst. 7) te veel van de gemeente verwacht. „Wie anders dan de Kerk van Christus heeft alle redenen en alle mogelijkheid om vanuit de door haar gevormde gemeenschappelijheid, een feitelijke bijdrage te leveren aan het hervinden van de samenlevingsopbouw die God voor ogen staat en die Hij te zijner tijd ook in zal voeren” (pg. 105).

Het lijkt vreemd dat ik bezwaar aanteken tegen dit verwachtingsvol kijken naar het volk van God. Toch doe ik dat, vanwege enkele zinnen die daaromheen staan. Op pg. 104 is sprake van „de mammonisering van de samenleving, die als een vloedgolf over ons heenspoelt en waar je als individu niet tegen opgewassen bent”. Pg. 105: „Niemand kan dat in onze totalitaire wereld als individu.” Pg. 106: „Een dergelijk initiatief zou belangrijker zijn dan het individueel weigeren van salarisverhogingen.”

Wordt hier de gemeente niet als uitvlucht, vrome uitvlucht, gehanteerd om aan de eis van persoonlijke bekeering te ontkomen? Wat staat ons eigenlijk in de weg om als we iets als

Bijbelgebruik in het gezin

Een 'cri de coeur' vanuit het gezinsleven van een lezer.

We geven 't u door in de hoop dat er gereageerd zal worden.

Om elkaar daarmee te dienen.

Uw reacties graag naar de redaktie-sekretaris.

Zou er in Opbouw niet eens geschreven kunnen worden over het dagelijks bijbelgebruik in het gezin? Ik bedoel: Hoe geven we de Bijbel een zinvolle functie in ons dagelijks gezinsleven: aan tafel een „stukkie”, slaan we het maar over omdat we haast hebben? Het kan ook zijn dat we te slap zijn onszelf de regel op te leggen er een dagelijkse zaak van te maken. In dat geval: Hoe kunnen we ons een beetje laten leiden: door de bijbellesgids samen met de dagelijkse radio-uitzendingen van NCRV en KRO? Door de dagkalender van de „Vereniging tot Verspreiding der Heilige Schrift”? Wat vinden jullie van de „Dagbijbel” van Dr. R. Bijl-sma?

Ik „brainstorm” zo maar wat. Maar wellicht voel je de vraag wel aan. Het gaat me er niet om dat „Opbouw” zegt: zo en zo moet je doen, maar dat er wat suggesties te berde gebracht worden. Zou je hiermee niet heel wat mensen dienen? En vooral nu het jaar weer ten einde gaat lopen: hoe doen we het volgend jaar? Ik zelf heb het al op veel manieren gedaan: Toen we trouwden begonnen we in Genesis; we vonden, zo midden in de Thora aangeland, dat we verklaring niet konden missen; toen vonden we weer dat we ook het Nieuwe Testament moesten lezen: dus 't één 's morgens, 't ander 's avonds. Toen begonnen we aan een bijbelrooster van de Navigators: in zes jaar de Bijbel door. Maar sommige gedeelten waren zo lang, natuurlijk precies op de dag dat je zo'n haast hebt. Toen begonnen we aan de genoemde dagkalender. Matig enthousiast. We volgden de teksten, maar wat erbij geschreven werd ging de prullemand in. Toen de bijbellesgids. Nou ja, die ken je, denk ik, wel. Nu lezen we weer „gewoon stukjes”, terwijl de behoefte aan wat verdieping, wat vingerwijzingen bij het bijbellesen, zich blijvend doet gevoelen. En trouwens, hoe doen andere mensen het met kleine kinderen van 1, 2 of 3 jaar aan tafel?

Mijn verhaal is al met al al te lang, maar ik heb het idee dat het het verhaal van meer (jonge?) mensen is. Hopelijk heb je er wat aan.

godelijke roeping hebben leren zien, er op ons eentje mee te beginnen? Dat vind ik zo fijn in ons geloof, dat je niet op anderen hoeft te wachten, maar dat je altijd zelf al kunt beginnen met de nieuwe gehoorzaamheid. God zal je dan wel laten zien wie je als medestander(s) naast je krijgt. Abraham ging toch ook alleen uit Ur der Chaldeeën? Met dit voorbeeld steekt de Here God een hart onder de riem van Israëls ballingen die zich ook heel persoonlijk uit het baylonische leven moesten losmaken om naar Jeruzalem terug te gaan. „Want Ik riep hem als eenling”, zegt de Here van Abraham (Jes. 51 : 2). God roept ons ook vandaag als eenlingen. Wat zou er gebeurd zijn, als Luther op de kerk gewacht had?

Samenvattend: veel gedachtengoed van moderne dwaalleraars vinden we in dit boek op tamelijk verwarrende wijze bijeengebracht. Er blijkt uit dat de dwaling een kracht is, zoals Paulus in 2 Thess. 2 : 11 schrijft. Deze kracht is hier echter niet ontwikkeld, maar ondergaan.

H. de Jong, Amsterdam

de redactie ontving

Ir. K. Mulder, Bijbel en seksualiteit, kleinbeeldcahier nr. 4 — „Tegenover de vergaande verabsolutering van de seksualiteit in onze tijd geeft hij aanwijzingen voor de christelijke levenshouding”; ruim 40 pagina's, f 7,75; De Vuurbaak, Groningen.

Drs C. Huisman, De oorlog op de korrel, kleinbeeldcahier no. 6 — „De achtergronden van het vraagstuk van oorlog en vrede beoordeelt de auteur in het licht van de Bijbel.” 60 blz., f 8,25; De Vuurbaak, Groningen.

Hans Bouma, Je bent meer waard dan je denkt, gesprekken met jongeren na hun eindexamen; 58 blz., f 7,90; uitgever Kok, Kampen.

Hans Bouma, Stel geen vragen, protesten tegen dierproeven; bijna 50 blz., f 6,90; Kok, Kampen.

Thijs Booy, En dan zijn er nog de generaties, Beeld van de Nederlandse generaties in deze eeuw — De Schrijver „beoogt met dit geschrift het gesprek over het leven en samenleven der generaties, dat de laatste tijd wat verzand is, een nieuwe impuls te geven”; ruim 150 pagina's, f 22,50; Kok, Kampen.

Peter Schilperoord, De dans ontsprongen, het verhaal van een ex-verslaafde — „Langzamerhand raakt hij met zijn gezin in een crisis. Hij belandt in een psychiatrische inrichting. Dan ontstaat er een contact met het christelijk geloof.” 164 blz., f 19,90; Kok, Kampen.

Bewaard van vroeger, verhalen van christelijke auteurs uit de dertiger jaren, keuze en samenstelling: C. Bregman, met verhalen van Anne de Vries, J. K. van Eerbeek, Hendrika Kuyper-van Oordt, G. Mulder, Rie van Rossum, D. van der Stoep. Bijna 150 pagina's, f 19,90; Kok, Kampen.

Ds H. Veldhuizen, Sekten en stromingen — „De bedoeling van dit boek is niet om zoveel mogelijk sekten te beschrijven maar om na te gaan wat hen in het algemeen beweegt, welke dwalingen men steeds weer ontmoet.” Iets meer dan 150 pagina's, f 19,90; Kok, Kampen.

Thuis in de bijbel. Het Nieuwe Testament in negen delen voor studie en gesprek, eindredactie: ds H. Veldhuizen en drs W. Verboom, deel 4: De handelingen der apostelen. 80 pag., f 13,50; Kok, Kampen.

Martha Marijs-Visser, Licht voor het hart — 28 verzen, f 7,50; Kok, Kampen.

Klaas van Elsäcker, Een leven zonder vragen — ruim 30 pagina's gedichten, f 8,90; Kok, Kampen.

Jan Bonda, De vrouw en haar zaad, Gen. 3 en 4 en daaromheen. Verklaring van een bijbelgedeelte — 200 blz., f 24,—; Kok, Kampen.

Drs Hans van Leeuwen, Zefanja, Verklaring van een bijbelgedeelte — 140 blz., f 17,50; Kok, Kampen.

De Pseudopigraphen, Psalmen van Salomo, IV Ezra, Martyrium van Jesaja, Vertaald, ingeleid en toegelicht door M. de Goeij — ruim 100 blz., f 14,90; Kok, Kampen.

Dr G. Th. Rothuizen, Een bezige bij, of de gereformeerde zede bestaat niet meer — 186 blz., f 25,—; Kok, Kampen.

Prof. dr H. Mulder, Proselitiën tussen Ja en Neen, Missionaire en anti-missionaire activiteiten in het Jodendom — „De auteur gaat na, welke rol de vanuit de heidenwereld tot de joodse religie toegetreden in Israël kregen toebedeeld, wat hun rechten en verplichtingen waren en in welke mate Israël op het maken van bekeerlingen uit was in de verschillende perioden van zijn bestaan.” 84 blz., f 11,90; Kok, Kampen.

Dr J. Douma, Gewapende vrede, 16 stellingen over het thema 'Oorlog en vrede', in de serie Ethisch Kommentaar — 118 pagina's, f 16,90; uitg. Ton Bolland, Amsterdam.

De mogelijkheid bestaat dat er op één of meerdere van deze aankondigingen in een bredere recensie wordt teruggekomen.

kerknieuws

Drs M. Biewenga — Ds Biewenga, die afgelopen zondag als predikant te Zoetermeer bevestigd is, heeft de week tevoren als eerste het doktoraalexamen aan de Theol. Hogeschool te Apeldoorn afgelegd.

Wapenveld — Op D.V. donderdag 13 november: Contactdag van de vrouwenverenigingen uit onze regio. Spreker is de heer van Baardewijk over de Islam. Aanvang 19.45 uur in het gebouw achter de Ned. Geref. Kerk, Kanaaldijk, Wapenveld.

nieuws uit breder kring

VOCO — De afdeling Gelderland van de VOCO (Vereniging van bij het Onderwijs betrokken Christen Ouders) belegt op maandagavond 10 november 1980 een openbare vergadering in Ede, in gebouw Rehoboth, Driehoek, in Ede (achter de oude Ned. Herv. Kerk).

Spreker: Ir. J. van der Graaf te Hui-zen (secr. van de Geref. Bond in de N.H.-Kerk), over: Het christelijk onderwijs in de branding.

Aanvang: 8 uur.
De VOCO streeft naar handhaving van het bijbels karakter van het christelijk onderwijs. De vereniging geeft de ouders advies en informatie wanneer de christelijke identiteit van een school bedreigd wordt, bijvoorbeeld wanneer leerboeken gebruikt worden die niet voldoen aan de bijbelse normen.

In formatie over de VOCO: Postbus 8045, 9702 KA Groningen, tel. 050-710982.

Belangstellenden zijn van harte welkom op deze openbare vergadering.

Zendingsnieuws — De Bijbelse en Medische Zendingsgemeenschap houdt op zaterdag 8 november a.s. haar jaarlijkse ontmoetingsdag in het Kerkelijk Centrum, Schuilenburgerweg 2, Amersfoort, van 10.00 tot 17.00 uur. Het Centrum is te bereiken met buslijn 7, halte Euterpeplein. Via de Rijksweg Amersfoort-Zwolle, afslag Hoevelaken/Amersfoort, richting Amersfoort tot 1e stoplicht, linksaf Ringweg Randenbroek op en na 500 m. ziet u links de Brugkerk.

Programma-onderdelen: Zendingsarbeid en ontwikkelingswerk in Nepal (Paul Spivey, BMMF); Werken onder vluchtelingen (Marijke van Emmerik, INF); Wat heeft Pattaya ons te zeg-

gen? (Ds W. J. Bouw, BMZG); Als kortverbander in India (Martha Welling/Joke Sprik); Film: Nepal in de Pottenbakkershand. Kinderprogramma door Thimotheus, lunchpakket meebrengen s.v.p.

Contactdag deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten — Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten beleggen binnenkort weer hun jaarlijkse contactdag. Daarin willen zij hen ontmoeten die werkzaam zijn in of betrokken zijn bij de verzorging van gehandicapten. Deze keer zal het gesprekstema zijn: „Rondom het sterven”. Inleiders zullen zijn mw. ds N. M. D. Nieuwenhuijze, pastoraal medewerker aan het R.U. ziekenhuis te Utrecht en dokter J. van Genderen, arts te Hilversum.

De contactdag wordt D.V. gehouden op zaterdag 15 november 1980 van 10.00 uur tot 15.00 uur in de Chr. Geref. Kerk aan de Grote Haag te Amersfoort. Ook hen die niet direct bij de gehandicaptenzorg betrokken zijn, maar

zich voor het te bespreken onderwerp interesseren, zijn welkom. We denken hierbij o.a. aan predikanten, a.s. predikanten, medewerkers in bejaardentehuizen, ziekenhuizen enz.

Voor lunchpakketten wordt gezorgd.

I.v.m. de organisatie graag vóór 1 november a.s. even uw opgave aan de secretaris van het deputaatschap: A. van der Kruk, Martin Campspla 167, 2286 SL Rijswijk, tel. 070-943313.

U bent van harte welkom op het

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

Hanna de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN!!!

Tussen alle mensen in ...

Dat is de centrale gedachte in het EB-kerstnummer 1980.

Een nummer van 24 pagina's, waarvan 12 in kleur, waarin de artikelen, foto's en gedichten gegroepeerd zijn om het thema dat Jezus is geboren tussen alle mensen in.

Iets uit de inhoud: het ontstaan van het Kerstfeest; Achiël breekt in bij God (boekbespreking); een kerstverhaal om (voor) te lezen:

- een nummer om huis-aan-huis te verspreiden
- een nummer voor gebruik op scholen
- een nummer om uit te reiken

Met dit Kerstnummer vertelt u van het verlangen van God om bij mensen te wonen: de blijde boodschap van Kerst.

- mogelijkheid van gratis indruk van plaatselijke gegevens vanaf 500 ex. (anders gratis inlegvel)
- prijzen: 40 cent (vanaf 100 ex.) tot 25 cent per ex. (boven 2500 ex.)
- geen verzendkosten, alle prijzen zijn all-in
- toezending van proefnummer op aanvraag
- bestellen vóór 1 december 1980 (bij indruk vóór 20 november 1980)

**STICHTING
ELISABETHBODE**

Postbus 100 — 7240 AC Lochem
telefoon: 05730 - 4551 ('s av. 2526)

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven en binnenkort uit te geven brochures bestellen. Alle prijzen zijn exclusief portokosten! De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

Gaarna ontvang ik:

- ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
- ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
- ex. Prof. Dr. B. Goudzwaard, Drs. H. de Jong en Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Het kernwapenvraagstuk (48 pag.) à f 2,50
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

.....